

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande

Stockholm 2019-06-05

Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott (Ds 2019:1)

Inom Svensk Försäkring är det skadeförebyggande arbetet en naturlig del av verksamheten. Arbetet har under senare år utvecklats till att alltmer även omfatta brottsförebyggande och trygghetsskapande aspekter som ett led i att minska brottsrelaterade försäkringsskador och som ett bidrag till förbättrat samhällsklimat.

År 2017 tillsattes Trygghetskommissionen, med Fredrik Reinfeldt som ordförande, i syfte att ge förslag på åtgärder för att motverka vardagsbrottslighet och öka tryggheten i samhället. Kommissionen publicerade två rapporter vilka tog upp frågor om såväl internationella brottsnätverks påverkan på samhället som hur ett arbete för att skapa säkra och trygga platser kan bedrivas. Det är i ljuset av kommissionens två rapporter och branschens erfarenheter i stort som följande remissvar avges.

Inledningsvis ska framhållas att Svensk Försäkring ser mycket positivt på regeringens initiativ kring de frågor som behandlas i promemorian. Vi menar att flera av förslagen direkt kan bidra till att motverka allvarliga integritetskränkningar och även öka tryggheten i samhället. Nedan kommenteras särskilt frågan om hur systematiska inslag i stöld- och häleribrottslighet ska kunna beaktas ytterligare, förslaget till det nya brottet inbrottsstöld samt förslaget till en reglering om tillträdesförbud.

Förslaget om hur systematiska inslag i stöld- respektive häleribrottslighet kan beaktas ytterligare

Svensk Försäkring instämmer i utredarens uppfattning om att det mest lämpliga är att införa ett kvalificerande rekvisit i bestämmelserna om grov stöld respektive grovt häleri. Vi delar utredarens bedömning om att systematiken då kan få ett större genomslag än om man lägger samman flera brott till ett allvarligare brott.

Förslaget om införande av brottet inbrottsstöld

Svensk Försäkring ställer sig i allt väsentligt bakom förslaget om utformningen av det nya brottet inbrottsstöld, dock med följande kommentarer.

När det gäller regleringen av mindre allvarliga fall bör det, som utredaren föreslagit, finnas en möjlighet att döma för andra brott som förfarandet innefattar. Frågan är dock *vilka* fall som bör ses som mindre allvarliga och vilka signaler man önskar sända i förarbetena.

I promemorian anges som exempel på ett mindre allvarligt fall att det varit fråga om ett impulsartat tillgrepp i en bostad som står öppen och värdet av den tillgripna egendomen är obefintligt eller mycket lågt. Även om de andra brott som då kan aktualiseras i första hand är grov stöld och i undantagsfall stöld, signalerar en sådan tillämpning att det starka skyddet för integriteten i hemmet endast gäller då dörren är stängd och låst. Om resonemanget härdras innebär det att det förstärkta integritetsskyddet faller när en altandörr öppnas för att vädra huset. Vi ifrågasätter om det är avsikten och om det är ett lämpligt exempel att ange i förarbetena på omständigheter av mindre allvarlig art. Med den restriktiva tillämpning av straffrätten som råder menar vi också att texten kring vilka förfaranden som bör anses som mindre allvarliga bör utvecklas för att en sådan tillämpning inte ska bli för vid och förta effekten av den skärpta kriminaliseringen.

När det gäller utformningen av straffskalan ser Svensk Försäkring positivt på ett straffminimum på ett år. Förutom att det på ett tydligt sätt markerar allvaret i en sådan integritetskränkning som ett bostadsinbrott innebär och markerar ett starkt skydd för det egna hemmet, finns mot bakgrund av de internationella brottsnätverkens verksamhet i Sverige ett behov av kännbara påföljder som i normalfallet leder till ett faktiskt fängelsestraff. Ett straffminimum på ett år innebär en sådan presumtion för att fängelse ska väljas som påföljd. Detta tillsammans med att ett sådant straffminimum kan inverka på förutsättningarna att utvisa personer till följd av brott, signalerar att brottsnätverkens verksamhet riskerar att drabbas av så pass kännbara avbrott i logistiken att Sverige blir ett mindre attraktivt land att verka i. Erfarenheter från andra länder har visat att det är just risken för sådana avbrott som leder till minskad verksamhet från de internationella brottsnätverken.

Ytterligare skäl som talar för ett sådant straffminimum är möjligheten att använda överskottsinformation samt den utsträckta tidsperiod som det är möjligt att vid behov hålla en misstänkt person häktad för att kunna utreda brott. Som påpekas i promemorian är det något som underlättar förundersökningsarbetet. Det är inte minst viktigt när det kommer till att identifiera och därefter utreda förhållanden kring s.k. ankarplatser och ankarpersoner, vilka utgör centrala möjliggörare för brottsligheten. I dag finns svårigheter att identifiera ankarplatser då de ofta inrättas i mer ensliga miljöer eller döljs i andra verksamheter. Ankarpersonerna är ofta väl integrerade i det svenska samhället och gömmer sin verksamhet bakom denna fasad. Krafttag för att slå ut dessa funktioner är sannolikt en av de mest brottsförebyggande insatser som kan göras för att komma åt de internationella brottsnätverken. Men för att kunna göra det krävs kraftfulla verktyg att använda i brottsbekämpningen.

Förslaget till reglering om tillträdesförbud

Svensk Försäkring ser positivt på en reglering om tillträdesförbud. Mot bakgrund av erfarenheterna från Trygghetskommissionens arbete finns anledning att lyfta fram behovet av att samhället på olika sätt markerar mot beteenden som inverkar negativt på samhällsmiljön. Enligt vår uppfattning är en lag om tillträdesförbud ett välkommet verktyg i ett sådant arbete. Det kan här särskilt lyftas fram att utredaren menar att en reglering om tillträdesförbud sannolikt skulle leda till ett

minskat antal butikstillgrepp samt att det är troligt att möjligheten att stänga ute personer som vid upprepade tillfällen är våldsamma, hotfulla och begår skadegörelse också skulle få viss inverkan när det gäller antalet sådana brott i butiker, simhallar och bibliotek.

Det finns naturligtvis all anledning att vara restriktiv med att införa regleringar om tillträdesförbud till offentliga platser, men då ska samtidigt påminnas om att ett tillträdesförbud enligt den föreslagna regleringen förutsätter att personen i fråga har gjort sig skyldig till allvarlig misskötsamhet. Vidare bör noteras att ett tillträdesförbud för ett fåtal personer som misskött sig grovt kan innebära att många fler personer faktiskt får tillgång till platsen i fråga. Genom att stävja missbruket kan platserna användas på det sätt som avses och av dem som annars inte vågat eller velat vistas där pga. missbruket. Det är dessa samhällsmedborgares tillgång till det offentliga rummet som bör värnas framför tillgången för dem som missbrukar det. Det är inte de personer som ställer upp på samhällets spelregler som ska utestängas från värdefulla samhällsfunktioner. Som en reflektion över påpekandena i promemorian om att ett tillträdesförbud inskränker en persons tillgång till t.ex. bibliotek, kan sägas att det är ytterst tveksamhet om en person som misskött sig till den grad att denne meddelats ett tillträdesförbud verkligen skulle söka sig till biblioteket i fråga i syfte att ta del av samhällsinformation eller för den skull låna böcker. Det kan vidare noteras att i fråga om möjligheten att rösta i val finns fullgoda alternativ i form av poströstning. Dessutom kan noteras att det inte är fråga om ett permanent förbud.

Vad särskilt gäller tillträdesförbud till butiker är det en välkommen åtgärd för de näringsidkare som i dag har så stora problem med bl.a. ungdomsgång att de är osäkra på om de kan driva verksamheten vidare. Inte heller i denna situation finns någon anledning att sätta den misskötsamme personens intressen framför den utsatta näringsidkarens.

Ett argument som i promemorian förs fram mot en reglering är att det framstår som tveksamt om man bör avsätta erforderliga resurser för att lagföra överträdelser av tillträdesförbudet. Vi menar att detta är en oroande inställning. Även om alla verksamheter, så även rättsväsendet, tvingas till prioriteringar, är det inte rätt väg att gå att låta sådana åtgärder som avses stävjas med regleringen om tillträdesförbud passera utan någon som helst reaktion från samhällets sida. Så är fallet alltför ofta i dag. Förutom att det leder till en oönskad samhällsutveckling mot högre vardagsbrottslighet och större otrygghet, lämnas utsatta näringsidkare och anställda att själva hantera situationen, vilket de självfallet inte ska behöva. De har dessutom, helt naturligt, oftast varken kompetens eller verktyg för en sådan uppgift, eftersom den faller på rättsväsendet att hantera. Vill samhället på allvar minska brottsligheten och öka tryggheten måste signaler sändas om att inte någon brottslighet tolereras, dvs. inte heller den som i dag benämns vardagsbrottslighet. En reglering om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek är en tydlig sådan signal.

Svensk Försäkring

Johan Lundström

Fredrik Van Kesbeeck Andersson